

Suriname in cijfers

1

officieel natuurpark heeft Suriname: het Natuurpark Brownsberg.

11

natuurreservaten richten zich op bescherming van specifieke landschappen in Suriname.

27,4

% van de inwoners is Hindoeestaan en daarmee de grootste bevolkingsgroep.

55,5

% bedroeg de inflatie in 2016; in 2017 was dat 22%, in 2018 6,8% en in 2019 4,4%.

80

% van het Surinaamse landoppervlak bestaat - nog - uit bos. Maar ook hier slaat de ontbossing hard toe.

386

kilometer lang is de kustlijn; er zijn voor badgasten geen stranden van betekenis.

1280

meter telt de hoogste piek van het land, de Julianatop, in het Wilhelminagebergte.

1428

SRD was het minimum maandloon voor volwassenen in 2019, gebaseerd op 170 uur. Dat was omgerekend circa € 170.

1560

km² beslaat het oppervlak van het Brokopondostuwmeer - ongeveer de grootte van de provincie Utrecht.

1663

in dit jaar waren er - onder Brits bestuur - 50 suikerplantages met circa 3000 tot slaaf gemaakten uit Afrika.

1975

was het jaar waarin de Onafhankelijke Republiek Suriname werd uitgesproken en de koloniale banden met Nederland werden afgebouwd.

4300

km lang is het totale wegennet - waarvan iets meer dan een derde geasfalteerd.

30.000

kilogram goud wordt bij legale en illegale winning op jaarbasis gewonnen.

163.820

km² bedraagt het landoppervlak.

3.500.000

kilo suiker werd begin 18e eeuw vanuit Suriname naar Nederland verscheept; dat liep later op tot 10 miljoen. In de 18e eeuw werd koffie winstgevender dan suiker.

±1.000.000
Surinamers zijn er,
waarvan ongeveer de helft
in eigen land woont.

2

Trotse vrouwen met een knipoog – Kotomisi

Kotomisi b n je. Zelfbewust, eigenzinnig met een onmiskenbare dosis humor en levenslust. Dat kleding daarbij kan helpen, weten we al lang ... En hoewel ook hier het zwarte randje van het verleden niet te verdoezelen valt, gaat het in het Koto Museum om het positieve verhaal van een bijzondere folklore en een hoofdstuk vrouwengeschiedenis.

Mevrouw van Russel-Henar, met angisa.

A
ANGISA

Een boodschap van de angisa kon zijn: 'Ik wacht op de hoek op je ...' of juist afwerend: 'Ik ben een groot schip, vaar door vele wateren, maar gooi mijn anker niet op elke kade uit'. En soms ligt er een hele geschiedenis aan ten grondslag: 'Alle dieren eten cassave maar alleen het konijn krijgt de schuld' of 'Door toedoen van drie muizen won Koto het van Anansi'. Voor uitleg zul je naar het museum moeten!

Jaarlijks op 1 juli viert de koto, inclusief de karakteristieke angisa – de hoofddoek – hoogtij, zowel in Suriname als in Amsterdam. De *koto* is een folkloristische klederdracht waarvan de oorsprong terugvoert naar de slavernijperiode. *Misi* betekent mevrouw.

Hoor en zie de verhalen in het **Koto Museum**, opgericht door Christine van Russel-Henar, op haar beurt door haar moeder en tantes geïnspireerd.

Geen wellust uitlokken

Tot slaaf gemaakte vrouwen en hun dochters vielen veelvuldig ten prooi aan – niet alleen de ogen van – begerige planters, wier vrouwen daarop vaak nog bruter wraak namen. Vanaf de vroege 19e eeuw werd de slavinnen gesommeerd hun lichamen te bedekken: met veel stof om geen 'wellust uit te lokken'. Er waren verschillende uitvoeringen voor de joodse, calvinistische, lutherse of tot de Evangelische Broedergemeente behorende huishoudens.

Geheime boodschappen

De angisa was niet alleen een praktisch textielgoed om het haar en hoofd tegen bewonderende ogen, hitte en vuil te beschermen: door de stofkeuze of bindwijze liet de vrouw tevens haar stemming zien en zond ze boodschappen of waarschuwingen uit.

Extra vulling

Na de officiële afschaffing van de slavernij in 1863 werd na het Staatstoezicht in 1873 bij wet bepaald dat het vrouwelijk bovenlichaam bedekt moest zijn. Zowel de koto als de bijbehorende angisa ontwik-

kelde zich tot een belangrijke gekoesterd creools cultuurgoed. De extra opvulling met stof of kussens benadrukte de brede heupen en het goedgevulde achterwerk – als begeerd onderdeel van het lichaam! En mogelijk had ook de Franse mode met de queue invloed op de *koi* of *famiri* – de strozak die in de onderrok op de rug gebonden werd.

Felbegeerde hoofddeksels

Ook de angisa onderging verdere ontwikkeling. Er werd tot een afspraakje uitgenodigd of een rivale een hak gezet! Overigens was er zelden een directe relatie tussen de motieven en de boodschap; als een nieuwe doek zijn intrede deed, gaven oudere vrouwen die doorgaans een naam. Als een naam goed insloeg kon men rekenen op veel afzet. De doeken werden verkocht in winkels en door ventende vrouwen. Het Nederlandse koningshuis gaf tot recent angisa als geschenk bij ceremonieel bezoek of bij bijzondere gebeurtenissen. Onder de marrons zien we nog steeds een traditie van naamgeving aan stoffen.

De koto in de vrouwenbeweging

Rond 1890 bereikte de ontwikkeling van de koto een hoogtepunt. De welvaart bevorderde de beschikbaarheid van de stoffen en het verwerken ervan. Vrouwenverenigingen werden opgericht en zij verwierpen een extra identiteit door hun kleding – bovendien werden er feesten gevierd, met volop danspartijen, en vormde de koto een geschikt middel om de onderlinge competitie aan te gaan. Die verenigingen vervulden tevens een bijzondere maatschappelijke rol, waardoor de koto ook wel als symbool voor de vrouwenbeweging werd gezien.

INFO EN OPENINGSTIJDEN

Koto Museum: Prinsessestraat 43, tel. 42 27 03, ma.-vr. 10-15 uur, SRD 40. Bezoek is altijd met rondleiding van Christine van Russel-Henar, Glenn of andere aanwezige staf. Zie 15 op de plattegrond van blz. 18-19.

K
KOTO

De onderdelen van de koto zijn: de onderrok, vroeger gesteven en geplooid, met daarover een lange overgooier (*yaki*) met lange mouwen en vaak ook linten – ook die konden boodschappen uitzenden: als muizentrap gevouwen was dat een uitnodiging voor een date. Een driehoekige doek werd door sommige vrouwen op de heup gewikkeld, door anderen over de schouder gedragen. (Ook jongeren zie je soms weer zo'n doek over hun schouder dragen, over hun verder westerse kleding.) In de moderne versie van de koto komt de – versierde – onderrok onder de bovenrok uit en is de driehoekige doek vervangen door een kort *yaki*, een soort bolero. En nog altijd siert de angisa het hoofd.

Stadsplattegrond: blz. 18-19; zie ook de detailkaart op blz. 35

12

Hallucineren boven de boomtoppen – Kabalebo

Van de Surinaamse jungleresorts ligt er één bij uitstek ver buiten de bewoonde wereld: Kabalebo, in West-Suriname. Binnen een straal van 100 km zijn er geen dorpen. Puur natuur dus, een ideale plek om te ontspannen.

Uitzicht vanaf Misty Mountain.

De natuur van het bijna ongerepte regenwoud is veelzijdig en indrukwekkend, de rust van het resort is weldadig en het comfort is groot. Kabalebo ligt in een heuvelachtig gebied dat ooit bedoeld was om onder water te laten lopen – onbezonnen bauxietwinning- en stuwdamplannen in de jaren 70. De nabijgelegen *Misty Mountain* (500 m) is een uitloper van het Bakhuisgebergte. Een pittige wandeling van 4 tot 5 uur brengt je op de top voor een adembenemend uitzicht. Tijdens een excursie op de Zand Kreek kun je zwemmen in de sula's; de watervallen *Moi Moi* en *Revelation*, een kwartiertje varen, zijn er niet voor halfslachtige zwemmers. De Kabaleborivier is heel visrijk: je slaat er anjumara of grote meervallen aan de haak – en laat ze ongehavend weer te water.

River cabin.

Adembenemende tocht

De vliegtrip naar het luxeresort is een bijzondere beleving: van bovenaf zie je de competitie van de bomen in het regenwoud. Ter plaatse kun je logeren in kamers van het hoofdgebouw, maar het allermooiste zijn de drie hutten op palen aan de rivier. Gewekt worden door de ara's in de palm naast je hut, verrast worden door de overvliegende toekans, het geritsel van aapjes in de bomen, agoeti's op het gras ... Kajaks liggen voor gebruik klaar.

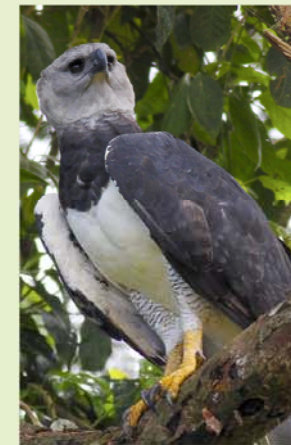
In de onbewoonde jungle rond Kabalebo komt geen malaria voor. Omdat er geen dorpje in de buurt is, moet je het hier zonder de culturele avond van inheemsen stellen. Maar wij kregen er wel wijze lessen van gids Julius: kijk altijd even om als je van een plek in de natuur vertrekt; bedank het, misschien kom je terug, misschien niet ...

Boswandeling

Ga met een gids spotten naar tapirs, miereneters, luiaards, kaaimannen of brulapen; of de jaguar, hoewel die zich eigenlijk nooit laat zien. Natuurlijk heb je een verrekijker mee, want de trefkans met papegaaien, kolibries, toekans, ara's, ijsvogels, witte reigers, troepialen en otters is groot! En misschien zie je er wel de machtige harpij-arend. Leer in het bos over de knoflookliaan, de telefoonboom, de hoge ingipipa en de kinineboom.

Airstrip Kabalebo.

Harpij-arend.

INFO

Kabalebo Nature Resort: kabalebo.com. Ligging 270 km van Paramaribo, te bereiken vanaf vliegveld Zorg en Hoop, vliegduur ruim een uur. Er geldt een bagagemiet van 12 kg. Tegen betaling is ter plaatse wifi beschikbaar (\$ 30 p.p.). Het verblijf op Kabalebo is individueel. Er worden soms combinaties gemaakt, maar je wordt niet onderworpen aan een groepsprogramma. Boeken kan direct via de website maar ook via touroperators.

OVERNACHTEN

De Main Lodge en Inspiration Point bieden verschillende kamers met ventilator of met airco. Bij Inspiration Point – en het zwembad – zijn vier vierpersoonssuites de modernste (en prijzigste) optie. Aan de rivier, 12 minuten lopen van de Main Lodge, staan drie river cabins, met airco en eigen sanitair. Op 3 uur varen ligt de Oom Piet lodge, een vis- en luierkamp aan de rivier; kamers zonder airco. Je kunt ook slapen in het Boskamp, in een hangmat met klamboe pal aan de rivier.

Uitneembare kaart: C 6